

UNIVERSITETET I TROMSØ

Det juridiske fakultet

HJEMMEEKSAMEN 2. AVDELING MASTER - JUR-2002 VÅREN 2006

Utleveringsdato: mandag 8. mai 2006 kl 09.00
Innleveringsdato: fredag 12. mai 2006 kl 15.00

Oppgavetekst:

Mina Holm er 22 år og bor i en kommunal leilighet i Lilleby kommune sammen med sin 2 år gamle sønn, Martin, som hun er alene om foreldreansvaret for. Hun mottar overgangsstønnad som enslig mor og bidragsforskott etter lov 17.02.89 nr 2 § 6 andre ledd. Mina ble gravid i russetida etter et tilfeldig forhold til Ole Vold som la sterkt press på henne for å ta abort, og som trakk seg helt unna da hun valgte å få barnet. Ole har heller ikke senere vist noen interesse for sønnen, bortsett fra at han har sendt gaver til jul og bursdag. På grunn av sitt dårlige forhold til Ole, har Mina ikke tatt initiativ til å få etablert noen samværsordning.

Mina hadde en vanskelig ungdomstid, spesielt mens hun gikk på videregående skole. Hun bodde da på hybel i Lilleby, ca 7 mil fra hjemstedet hennes. Hun hadde alltid vært skoleflink og ambisiøs, men fikk etter hvert problemer med angst og spiseforstyrrelser og var i perioder ute av stand til å gå på skolen. Hun klarte likevel å bestå avsluttende eksamen i alle fag, men med svært dårlig resultat. Martin er i barnepark 5 timer daglig. Mina bruker denne tida til å lese fag fra videregående for å forbedre karakterene med sikte på å komme inn på sivilingeniørstudiet som hun har drømt om i mange år. Hun planlegger å ta de siste fagene våren 2006.

Faren til Mina omkom på sjøen da hun var 12 år. Moren ble syk samme året og ble etter hvert uførepensjonist. Hun er av og til på besøk hos Mina og Martin, men er ikke sterk nok til å kunne avlaste datteren noe med omsorgen for Martin. De få vennene Mina fikk i Lilleby mens hun gikk på videregående, er reist til andre deler av landet for utdanning. Hun har heller ikke blitt kjent med noen andre av foreldrene i barneparken eller på helsestasjonen. Den eneste hun har jevnlig kontakt med er farens søster, Else Holm, som bor på den andre kanten av Lilleby. Martin føler

seg trygg på tante Else som han kaller henne, og de to kan kose seg godt i hverandres selskap. Men de er ikke så ofte sammen fordi Else er mye borte i forbindelse med jobben sin og ellers har mange jern i ilden på fritida.

Utover høsten 2005 var Martin stadig oftere syk pga astma og Mina måtte derfor være mye hjemme også på dagtid. Hun ble etter hvert frustrert over at det ble så lite tid til skolearbeid og følte seg isolert og sliten. Angsten og spiseforstyrrelsene kom tilbake, sterkere enn før, og hun fikk depressive tanker. Hun sov dårlig om nettene, ble utålmodig og amper overfor Martin, klarte etter hvert ikke å gjøre noe skolearbeid og ble raskt tynnere.

I forbindelse med en kontroll for Martin på helsestasjonen la helsesøsteren merke til at Mina var blitt svært tynn, nesten mager, og virket fjern. Da hun spurte Mina hvordan hun egentlig hadde det, fortalte Mina gråtende om hvor dårlig hun etter hvert var blitt og om sin bekymring for at hennes tilstand skulle komme til å gå ut over Martin i større grad enn det allerede gjorde.

Mina godtok at helsesøster ordnet henne en time hos fastlegen dagen etter. Legen ville henvise Mina til psykiatrisk avdeling på sykehuset i Storeby som han mente var rett sted for å få kvalifisert hjelp. Mina som følte at hun var på veg utfor et stup og at det ikke gikk stort lenger, sa seg enig i dette. Overlegen på avdelingen kom til at Mina hadde krav på hjelp etter pasientrettighetslovens § 2 - 1 andre ledd og hun ble tatt under frivillig psykisk helsevern den 20. januar 2006. Overlegen fremholdt at det kunne være behov for at hun ble på sykehuset noen tid, og han ba henne underskrive et dokument om at hun samtykket i å bli undergitt reglene i psykisk helsevernloven § 3 - 1 i inntil tre uker fra innleggelsen. Mina tenkte at hun nok uansett ville trenge et såpass langt opphold og skrev under.

Sykehusoppholdet ble ikke slik Mina hadde forestilt seg. Hun klarte ikke slappe av, mistet matlysten helt og ble svært deprimert. Etter ti dager ba hun om å få komme hjem, men ble nektet utskrivning under henvisning til sitt samtykke til tre ukers opphold. Mina sluttet da helt å spise og ble slappere og sløvere for hver dag. Overlegen besluttet at hun skulle gis næring intravenøst selv om Mina klart fikk gitt uttrykk for at hun ikke ønsket det.

Else Holm reagerte på denne tvangsbehandlingen av Mina som hun mente var uverdigg og unødvendig. Tre uker etter innleggelsen, den 10. februar, kom hun sammen med advokat Knut Dahl for å få Mina ut av sykehuset. Mina var så avkreftet at de begge måtte støtte henne på veg ut i bilen. Før de fikk satt seg inn i bilen ble de stoppet av folk fra sykehuset, og Mina ble tatt med tilbake. Overlegen ordnet da med formell utskrivning av Mina og la deretter fram et vedtak truffet med hjemmel i psykisk helsevernloven § 3 - 8 om å ta Mina under tvungent psykisk helsevern etter lovens § 3 - 1.

Advokat Dahl skrev noen dager etter, den 13. februar, en klage til kontrollkommisjonen på vegne av Mina. Han hevdet der at hun var utsatt for ulovlig tvangsbehandling i løpet av de tre første ukene. Han hevdet videre at sykehuset nå måtte skrive ut Mina siden hun var frivillig innlagt og det ikke var hjemmel for overføringen til tvungent psykisk helsevern den 10. februar. Uansett ville det være urimelig å holde henne på psykiatrisk avdeling mot hennes vilje fordi erfaring hadde vist at hun ble dårligere av å være der, selv om hun nå var så syk at hun nok oppfylte vilkåret om alvorlig sinnslidelse.

Sykehuset mente det hadde vært nødvendig med intravenøs næring for å sette Mina i stand til å komme i gang med behandlingstilbudet for øvrig. Dessuten ville hun uten næring raskere kommet i en tilstand hvor hjernen ble påvirket slik at hun ville miste realitetssansen. Sykehuset hevdet videre at det såkalte konverteringsforbudet ikke gjelder ved frivillig innleggelse etter psykisk helsevernloven § 2 - 2, samt at Mina uansett måtte anses utskrevet fra det frivillige oppholdet i og med at hun hadde forlatt sykehuset før vedtaket om tvangsinnleggelse ble gjort. De øvrige vilkårene for tvangsinnleggelse var også oppfylt mente sykehuset, - det var etter hvert kommet tydeligere frem at Mina hadde en dyp depresjon som også ga seg utslag i vrangforestillinger, sykehuset kunne tilby en behandling Mina ville ha nytte av og frivillighet hadde jo vært forsøkt.

Før innleggelsen hadde helsesøster i samråd med Mina kontaktet Else Holm med spørsmål om hun kunne ta ansvar for Martin mens Mina var innlagt. Else mente det skulle gå bra siden det var hele tre uker til hun skulle ut å reise igjen og Martin nok kunne være med henne på jobb noen timer daglig etter oppholdet i barneparken. Helsesøsteren påtok seg å varsle barnevernet skriftlig om denne løsningen, noe hun gjorde i brev av 21. januar 2006.

Barnevernspedagog Peder Ås ved barneverntjenesten i kommunen foretok på dette grunnlag undersøkelser i form av samtaler med Mina og Else Holm, observasjon av Martin i barneparken og samtale med lederen i parken. Han skrev deretter en rapport med en redegjørelse for faktiske forhold, synspunkter fra mor og tante og en vurderingsdel med argumenter for og i mot å godta plassering hos Else Holm til Mina ble frisk nok til å ta seg av Martin igjen. Rapporten konkluderte med en tilråding om at Else Holm ble godkjent som fosterhjem for Martin etter barnevernloven § 4 - 4 femte ledd. Leder for barneverntjenesten traff vedtak i samsvar med tilrådingen den 27. januar etter at Mina var informert av sin advokat om hva et slikt vedtak innebar og hadde gitt sitt samtykke til det.

Barneverntjenesten fikk etter hvert vite at Mina var blitt dårligere og overført til tvungent psykisk helsevern og startet derfor forberedelse av sak for fylkesnemnda om omsorgsovertakelse etter barnevernloven § 4 - 12. Barneverntjenesten innhentet uttalelser fra behandlingsansvarlig psykiater og psykolog fra den avdelingen hun var innlagt. Advokat Dahl hevdet på vegne av Mina at det ikke var adgang til omsorgsovertakelse etter § 4 - 12 fordi dette var unødvendig så lenge den løsningen Mina hadde samtykket til var god nok. Else Holm hadde fått en avtale med sin arbeidsgiver om å slippe reising så lenge hun hadde ansvaret for Martin, og det var ikke noe som tydet på at Martin mistrivdes hos Else. Fylkesnemnda gjorde likevel vedtak den 10. mars om å overta omsorgen for Martin. Fylkesnemnda la vekt på Minas sykdomsbilde og at det ville ta lang tid før hun kunne bli i stand til å ta seg av barnet, selv med hjelpetiltak.

Martin ble samme dag plassert i fosterhjem i Lilleby.

Mens Martin fortsatt var hos Else Holm ble hun oppsøkt av Ole Vold. Han hadde hørt at Mina var syk og han ba om å få treffe sønnen sin, noe Else nektet han. Han oppsøkte da barnevernet og ba om innsyn i de opplysningene barnevernet satt med. Han mente han som far til barnet måtte ha krav på å få vite hva som foregikk. Det fikk han ikke "fordi denne saken ikke angikk han", som Peder Ås formulerte det. Ole skrev straks en klage over dette avslaget på innsyn i saksdokumentene. I klagen hevdet han at han lenge hadde tenkt å ta initiativ for å få samvær med Martin, men at det ennå ikke var blitt noe av, og at han var redd for at utfallet av barnevernsaken

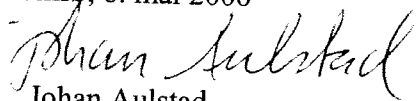
kunne gjøre det vanskeligere for han å få kontakt med Martin i framtida. Barneverntjenesten avviste klagen med den begrunnelse at det ikke var truffet noe enkeltvedtak som det kunne klages over. Under enhver omstendighet ville han ikke få innsyn fordi dokumentene i saken var interne og opplysingene underlagt taushetsplikt. På dette tidspunkt besto sakens dokumenter av helsesøsters brev, Peder Ås sin rapport, barneverntjenestens vedtak av 27. januar og Mina sitt samtykke til dette, samt barneverntjenestens forslag til fylkesnemnda med vedlegg.

Selv om kontrollkommisjonen ennå ikke hadde fått behandlet klagen, ble Mina likevel utskrevet den 17. mars 2006. Hun hadde begynt å spise litt igjen, men var fortsatt svært svak og gikk på antidepressiv medisin. Sykehuset hadde ikke kommet i gang med behandlingen av årsakene til angsten, depresjonen og spiseforstyrrelsene på grunn av Minas manglende tillit til at sykehuset kunne hjelpe henne.

Mina er likevel motivert for å prøve å bli frisk, - hun forstår at det er det som må til for at hun kan få Martin tilbake. Via internett er hun kommet i kontakt med en samtalegruppe for personer med spiseforstyrrelser i Storeby og har også skaffet seg informasjon om en privat behandlingsinstitusjon med gode resultater å vise til for hennes type lidelser. Mina søker barneverntjenesten om økonomisk støtte til opphold på denne institusjonen og om reisestøtte for å kunne delta i samtalegruppa i Storeby. Barneverntjenesten avslår søknaden under henvisning til at hjelpetiltak etter lovens § 4 - 4 bare kan brukes når barnet bor hjemme, og at barnevernets forpliktelser overfor foreldre etter en omsorgsovertakelse ikke går lenger enn til å følge med i utviklingen deres.

Drøft og avgjør de rettsspørsmål oppgaven reiser.

Tromsø, 8. mai 2006

Johan Aulstad

Leder for andreavdelingsutvalget